

Fernando Pessoa

Prensın Ölüümü
&
Şeytanın Saati

Türkçesi: Işık Ergüden

Anlatı

P.

Bütün bu evren bir kitap ve her birimiz o kitabın birer cümlesiyiz. Tek başına hiçbirimiz küçücük bir anlamdan ya da bir anlam parçasından fazlası olamayız; her birimizin gerçekten söylemek istediği şey ancak söylenmiş olanın bütünü içinde anlaşılabilir.

Tıpkı cümlenin sıradan kelimelerden (kelimelerin de basit hecelerden) oluşması gibi, bizler de, karışımımız farklı olsa da, sıradan insanlığın değişmeyen özünden ibaret değil miyiz? Sevgimiz herkesin sevgisi, gözyaşlarımız herkesin döktüğü yaşların özü değil mi? Yine de her birimiz kendimizi sever kendimize ağlarız, başkasına değil: Hem belirleyen hem de belirsizleştiren bir sıfat var içimizde.

Sana anlatıyorum bütün bunları ama tam bir sayıklama olduğuna kuşku yok bu sözlerin, çün-

kü bunları neden sana söylediğimi bilmiyorum; yine de, nedenini bilmeden bunları söylediğime göre, tamamen hakikat olduğuna da hiç kuşku yoktur bu sözlerin.

Satranç taşları, iskambil kartları ya da fallar... hayatın hayattan ibaret olduğu yerde, biz onlardan daha fazla var olabilir miyiz?

Küçük bir çocukken, aynalarda kendimi öpüyordum: Asla kimseyi sevemeyeceğime dair bir işaretti bu. Tersinden bir kehanetle, kendimi öyle seviyordum ki, beni kimse asla öyle sevmeyecekti.

X.

Beni senden ayıran ne? Elimi uzatıp sana dokunuyorum, ama sana dokunmak ne demek bilmiyorum... Sana bakıyorum ama seni görmek ne demek anlayamıyorum. Bence sen benden daha gerçeksin, çünkü seni bütünüyle görebiliyorum, çünkü seni arkandan görebiliyorum ama kendimi değil... Bence ben sadece tek bir yandan varım... Ah, keşke söylediğimi kendim anlayabilsem!

P.

Bana baktığında ne görüyorsun? Bedenimi. Ruhumu göremezsin.

X.

Ben de kendi ruhumu görmüyorum. Bedenimi ise zar zor görüyorum. Bir bedenın gerçek olduğunun belli olması için görünmesi gerektiği gibi görmüyorum kendi bedenimi. Gözlerimi eğerek bakıyorum kendi bedenime, yoksa seninkini görmek için yaptığım gibi karşıdan bakamıyorum. Keşke kendi bedenimi hissettiğimi hissedebilsem! Ama ne içimi hissedebiliyorum ne dışımı. Bedenim ne bende ne de var. Beden ve ruh, bana hiç ait olmayan, ne olduğunu bilemediğim şeyler. (*Suskunluk*) Heyhat, beni yansıtan aynalarda kendimi sırttan, yürürken, hatta yandan gördüğümde, kendi sırrımdan korkuyorum. Kendimle birlikte yaşadığımı hissetmek dehşetin daniskası! Öyle bir düşü bağlıyım ki, ben benim. Aynalarda kendimi arkadan gördüğümde, sanki başka bir varlığım

varmış, bambaşka bir şeymişim gibi geliyor. Dışımı görmek beni şaşırtıyor... Her seferinde kendi bedenimizin sadece tek bir tarafını görebilmemiz ne korkunç! Biz görmediğimizde, acaba o göremediğimiz tarafta neler olur? (...) Aynı anda sarayın ikiden fazla yanını göremediğimizi fark etmedin mi? Tanrı daima bizim bakamadığımız tarafta duruyor olamaz mı? Ah, ah, ömrümü bu düşünceyle nasıl heba ettiğimi bir bilsen!

P.

Ah, bütün bu söylediklerin kendi sesim kadar karıştıramaz kafamı. Sesim bedenimden yayılıp çınladığında, üstelik bu sesi bana ait bir şey gibi içimde taşımama rağmen ne olduğunu bilmediğimde, onu yaratan ben değilim diye düşündüğümde, işte, asıl o zaman karışır kafam. Konuştuğumda kelimelere ve onların anlamlarındaki gizeme çarpıyorum. Sen hiç kendi sesini dinlemeye çalışmadın mı? Hiç mi dinlemedin kendini? Ben, senin aynaların sayesinde yapabildiğin gibi, kendimi dışardan görmektense, kendimi dışardan dinlemek isterim! Kimi zaman kulaklarımı tıkırım ki, sesimi içimde işiteyim. İşte, o zaman, sanki

kendime daha yakınmışım gibi, belli belirsiz bir mırılta ıştırım ve bana ait olan sesin kimin olduğunu yavaş yavaş öğrenmeye başladım. Ama öyle yoğun bir korku hissedirim ki, daha fazla devam edemem...

Bütün bunların neden bambaşka bir hakikati olmasın ki; üstelik tanrısız, insansız, akılsız mantıksız bir hakikat? Tahayyül bile edemeyeceğimiz, tahayyül etmediğimiz bir şey, neden baştan sona bambaşka bir dünyanın gizemi olmasın her şey? Bizler, hepimiz, insanlar, tanrılar ve dünya; bütün varlıkların ezeli, ebedi sürgünü olmayalım sakın? Neden bir *başka* düşün düşleri, bir *başka* düşünce-nin düşünceleri olmayalım? Bizi düşleyen ya da düşünen bu *başkası* da neden dipsiz uçurumun ve kurmacanın esiri olmasın ki? Neden her şey hem başka şey hem de hiçbir şey olmasın? Yaşam damgası taşıyan tek şey neden var olmayan şey olmasın? Bütün bunları mümkün gören ben neredeyim, nerelerde yaşıyorum? Bunca yüksekte olan benim altımda, bu dünyanın ve diğerinin bütün şehirlerinin ışıkları varsa, üstelik bozguna uğramış hakikat bulutları kuşatabilecekleri bir şey arayarak, tam bir arayış içinde bu şehirlerin üzerinde süzülüyorsa, ben neredeyim, hangi köprüdür üzerinden geçeceğim?

Ateşler içindeyim, uykusuzum, ne gördüğümü bilmeden görüyorum. Etraf uçsuz bucaksız ova, uzaklarda ırmaklar ve dağlar... Ama aynı zamanda hiçbir şey yok ve ben tanrıların başlangıç noktasındayım; gitmenin ya da kalmanın, bir yerde olmanın ve bir şey olmanın derin dehşeti istila etti beni. Senin bana baktığını hissettiğim bu oda tanıdık bir nesne benim için, hatta gayet düzgün bir şekilde görüyorum; bütün bu şeyler ayrıken bir araya getirilmiş, bunların hiçbiri kendi gözlerimle görmek için baktığım bu şeyden başkası değil.

Olduğum şey ile asla olmayacağım şey arasında bulunduğum şu anda sahip olduğumdan daha iyi bir krallığım asla olmayacaksa, sahip olunacak bir krallık neden verildi bana?

X.

İstersen, yepyeni bir oyun oynayalım. “Biz biriz” oyunu oynayalım. Kim bilir, belki de Tanrı bizi eğlenceli bulur da yarattığı için bağışlayabilir... Otur şuraya, önüme, yanı başıma. Dizlerini dizlerime daya, ellerimi ellerinin arasına al... İşte böyle... Şimdi de kapat gözlerini. Sımsıkı yum ve düşün... düşün... Ne düşünebilirsin ki? Hayır, hiçbir şey dü-

şünme. Hiçbir şey düşünmemeye gayret et! Hissetmek isteme! İştibildiğini ya da görebileceğini bilmemeye çalış! Veyahut, ellerinin var olduğunu düşünmek istiyorsan, bu elleri hissedebileceğini bilme!.. İşte böyle, sevgilim... Ne bedenini kımlıdat ne ruhunu... (*Suskunluk*) Ne hissettin?

P.

Önce hiçbir şey... Senden ve benden kaynaklı bir şaşkınlık... Her şeyi unuttuktan sonra, bedenim silinip gitti. Gözlerimi açmak istedim ama çok korktum, açamadım. Sonra iyice silindim... Yavaş yavaş ruhum bile yok oldu. Sanki, kuyuya benzer, dipsiz bir uçurum olmuştum; bütün beden ve ruhlarla birlikte evrenin gerçekten çok uzakta olduğunun belli belirsiz bir hissi dolmuştu içime. Bu kuyunun çeperleri yoktu, ama ben onun kuyu olduğunu hissediyordum, onu dar, değirmi ve derin hissediyordum. Bunun üzerine yeniden dehşetli bir korku hissetmeye başladım –heyhat, ne bahtsızım ki tekrar hissedemeyeceğim bu korkuyu!– çünkü bu kuyu kendi içine doğru uzuyordu, benim varlığımın ya da benim “kuyu-varlığım”ın içine doğru değil, nasıl oldu-

ğunu bilmesem de, kendinin içine doğru uzuyordu. (...)

X.

(*Sönük bir sesle*) Ya sonra? Sonra?

P.

Sonra, oraya indim... Düşüncenin içinde meçhul bir boyut bulup onun sayesinde kendime yol açtım... Sanki karanlığın içinde bir Kapı'nın boşluğu, ani korkusu açılmış gibiydi... (...) Böylece, benim soyut boşluktaki biricik düşüncemin en derininde bir kapı açıldı, bir Kuyu açıldı ve oradan indim. Anlayabiliyor musun beni, yoksa anlamıyor musun? Tamamen soyut düşüncenin içinde, ne farklılıkları ve amaçları, ne fikirleri ve var olmayı bilen düşüncenin içinde bir Kuyu açıldı... Ve ben oradan indim, inişin tersi yönde; ters yönün içerisinin tersi yönde.